

Om att ta betalt av sina barn

Familjeekonomin kan försämrats med flera tusenlappar om ungdomar bor kvar hemma när de slutat gymnasiet. Trots att det formella försörjningsansvaret har upphört är det laddat att ta betalt av sina barn. Jag tycker att man gör sina barn en stor tjänst när de får betala för sig hemma. Här får du veta mer om vad lagen säger och vad som är en rimlig summa. Dessutom får du en räknemall och konkreta tips på hur du kan gå tillväga.

Att ta betalt av sina barn är laddat

Det är inte pengarna eller matematiken som är det svåra när du ska ta upp frågan om att ditt barn ska börja betala för sig hemma. Det är känslorna. Som ofta är motstridiga. Det kan kännas konstigt, känsloladdat och girigt att helt plötsligt ta betalt av sina barn. Det är lätt att känna sig som en dålig förälder. Särskilt om du blir tvungen att ställa saken på sin spets: betala eller flytta. Då kan ungdomarna reagera kraftigt. Var medveten om att ni båda befinner er i en helt ny situation i helt nya roller. Det är en god början.

Så säger lagen

Du som förälder är skyldig att försörja dina barn tills de fyller 18 år eller tills de fyller 21 år om de fortfarande går kvar i gymnasiet. Därefter har du som förälder inte något försörjningsansvar. Dina barn räknas som vuxna med ansvar för att försörja sig själva och stå för sina egna utgifter. Detta oavsett om de har egna inkomster eller inte.

Gör dina barn en tjänst

Jag tycker att man gör sina barn en björntjänst om man försörjer dem för länge. Genom att betala hemma lär sig ungdomarna att ta ansvar för och planera sin ekonomi. De lär sig vad saker kostar och förstår fördelen med att ha ett buffertsparande när något oförutsett händer. De blir helt enkelt bättre rustade inför livet som vuxen.

Vad är en rimlig summa?

I broschyren "[Koll på pengarna](#)" finns Konsumentverkets beräkningar av skäliga summor för olika hushållsutgifter. Konsumentverket menar att det är rimligt att en kvinna betalar 3 600 kronor för el, hyra, mat utöver lunch och förbrukningsvaror när hon bor hemma hos föräldrarna. För en man är summan 3 980 kronor på grund av högre matkostnader. I Konsumentverkets exempel består familjen av fyra personer och bor i en fyrarumslägenhet. Självklart kan din familjs förutsättningar se annorlunda ut.

Så här kan du göra - 5 punkter och en mall

1) Förbered dig väl

Ladda hem Konsumentverkets broschyr "[Koll på pengarna](#)". Fråga andra föräldrar hur de gör. Tänk på att du inte behöver göra som alla andra, men det är bra att få ett bredare perspektiv på frågan. Prata dig samman med den andre föräldern så att ni vet var ni står. Det är bra om du har koll på hur stora utgifter ni har i familjen. Sammanställ månadens räkningar och försök uppskatta matkostnaderna. För kassabok någon månad om det behövs.

2) Bestäm en tid då ni kan sitta ostört

3) Ta avstamp i lagen - utgå ifrån att ungdomarna ska betala hemma

Min erfarenhet är att de bästa samtalen blir när föräldrarnas utgångspunkt är att ungdomarna är vuxna, ska försörja sig själva och därmed betala hemma. Tänk att ni är jämbördiga parter som ska komma fram till en vettig lösning.

4) Ha Konsumentverkets beräkningar som diskussionsunderlag

Diskussionen blir mindre laddad när du använder uppgifter från en tredje part. Ett sätt att resonera är att strikt utgå ifrån [Konsumentverkets exempel](#). Ett annat sätt är att utgå ifrån familjens faktiska hushållskostnader och bestämma hur stor andel var och en ska stå för. Ni kan bestämma andelen utifrån antal familjemedlemmar eller utifrån familjens inkomster. Ett tredje sätt är att väga samman Konsumentverkets beräkningar och familjens faktiska hushållskostnader och därefter bestämma en summa.

5) Kom överens och stäm av efter ett par månader

Det finns inget rätt eller fel. Här får man ta och ge. Det viktiga är att komma fram till någon sorts lösning. Bestäm också när ni ska utvärdera överenskommelsen. Var beredd att justera så att ni hittar en lösning som fungerar i längden.

Att betala hemma	Skäligt att betala hemma per månad enligt Konsumentverket (år 2011)	Vår familjs månads-kostnader	Andel i procent av familjens kostnader	Att betala hemma per månad
			XX %	
Mat utom lunch - kvinna	1 270			
Mat utom lunch - man	1 650			
Hyra och el	1 800			
Telefon, TV, Internet	250			
Förbrukningsvaror	70			
Hemutrustning	180			
Hemförsäkring	30			
Annat				
SUMMA Kvinna	3 600			
SUMMA Man	3 980			

Datum: _____

Datum för nästa avstämning: _____

Hur familjeekonomin påverkas

När ungdomarna går ut gymnasiet upphör studiestödet på 1 050 kronor per månad. Har du bostadsbidrag, underhållsbidrag eller underhållsstöd upphör även dessa bidrag. Dessutom tillkommer matkostnader när ungdomarna inte längre äter lunch i skolan. Sammantaget kan familjeekonomin försämrats med flera tusen kronor när ungdomarna går ut gymnasiet och inte har hittat något jobb. Längst ned i detta tipsmejl finns en faktaruta med bidragsreglerna i korthet.

Invändningar och hur du möter dem

På många håll i landet är det svårt att få tag i små och billiga hyreslägenheter. Ska barnen köpa sitt boende behöver de ha en kontantinsats på minst 15 procent av bostadens värde. När dina barn bor billigt eller gratis hemma hos dig går det givetvis snabbare att bygga upp det sparkapital som krävs. Jag föreslår ändå att du tar betalt. Behöver du inte pengarna kan du ju spara dem för barnens räkning för att senare ta ställning till om du kan hjälpa till ekonomiskt.

Det är tuffa villkor för unga vuxna på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden. Ungdomsarbetslösheten är hög. Har dina barn låg inkomst eller osäker anställning med osäker inkomst kan det kännas knepigt att ta betalt. Gör det ändå och anpassa summan efter vad som är möjligt.

Har du ont om pengar måste ungdomarna börja betala för sig

Har du som förälder inga inkomster, mycket låga inkomster, lever med utmätning eller skuldsanering har du egentligen inget val. Du måste begära att dina ungdomar betalar för sig när de har gått ut gymnasiet för att din egen ekonomi inte ska knäckas. Har ungdomarna ingen egen inkomst innebär det i praktiken att de måste vända sig till kommunen och ansöka om [försörjningsstöd](#). Det kan ha det goda med sig att kommunen kan erbjuda ungdomarna att delta i arbetsmarknadsprogram som i bästa fall ökar chanserna att få ett jobb.

Bidragsregler i korthet:

- [Studiehjälp från CSN](#) uppgår till 1 050 kronor per månad och betalas ut till och med vårterminen det är ungdomarna fyller 20 år.
- Föräldrar som separerar kan själva komma överens om att den ene föräldern ska betala ett [underhållsbidrag](#) till den andre föräldern. Kan inte föräldrarna komma överens eller inte har möjlighet att betala kan man ansöka om [underhållsstöd från Försäkringskassan](#). Det uppgår till 1 273 kronor per månad och betalas ut tills ungdomarna fyller 21 år om de fortfarande går kvar i skolan.
- [Bostadsbidrag](#) betalas ut av Försäkringskassan till och med den månad ungdomarna får studiehjälp från CSN.

Underhållsstöd och studiehjälp betalas direkt till ungdomarna efter det att de fyllt 18 år.

Bodil Hallin
Familjeekonom, Ikano Bank